

Az Akadémia a March-gyártól rendelte meg továbbá a rizalit sarkain elhelyezett négy szárnyas szfinxet⁸ (még az 1880-as évek végén eltávolították őket); az épület sarkain, valamint nyugati és keleti homlokzatának közepén felállított kandelábereket; a főpárkányt díszítő 180 oroszlánfejet (amelyeket a II. világháborús károk helyreállítása során verhettek le, → CONSTRUCTIO 17); öt Minerva- és öt Apolló-fejet (ezek közül három-három a főhomlokzaton, kettő-kettő a rizalit oldalhomlokzatain látható); a gyümölcsfüzérés és griffes táblákat; a belső dekorációhoz 16 oszlopfejezetet.⁹ Az itt bemutatott számlák nem tartalmazzák az összes tételt. A fennmaradó darabokért 1865. januárjában fizetett a gyárnak az Akadémia.¹⁰ A – feltételezhetően utolsó – számla előtt egy nappal kelt Charlottenburgban Raffaello és a szfinxek szobrainak szállítólevele.¹¹

1 Simson 1982: 96.
2 Kemény 2015: 152–153.
3 Simson 1982: 96.
4 Simson 1982: 105–106.
5 Révai Miklós szobrát 1865 márciusában állították fel a homlokzati posztamensre. MTA KIK KRKGy, K 1274/3d–1406.
6 Kemény 2015: 153.
7 Börsch-Supan–Müller-Stüler 1997: 231.
8 Diescher József vezetésével ugyancsak 1865 márciusában helyezték el a szfinxeket a rizalit sarkain. MTA KIK KRKGy, K 1274/3d–66.
9 Kemény 2015: 154.
10 MTA KIK KRKGy, K 1274/3d–177.
11 MTA KIK KRKGy, K 1274/3d–1401.

U. B.

CONSTRUCTIO 15

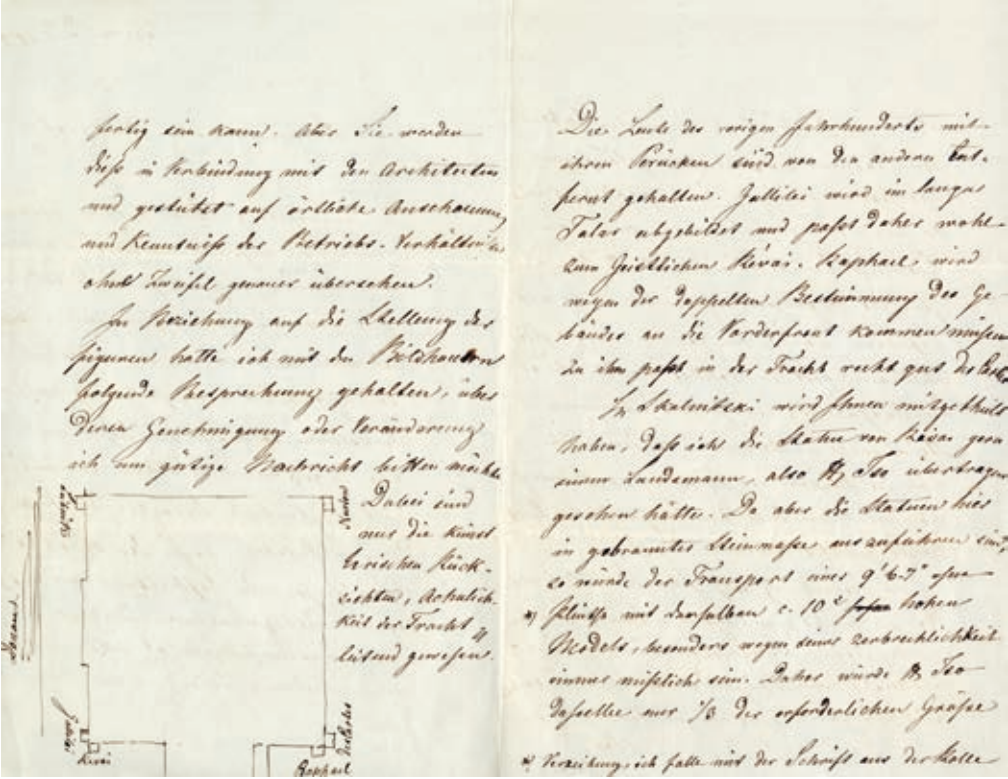
Friedrich August Stüler levele Dessewffy Emilnek a homlokzati szobrok elhelyezésének vázlatával, Berlin, 1864. január 9.
2 fol. német autográf, toll, papír, 223 × 143 mm

MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, RAL 664/1864

A székház homlokzatainak (második emeleti) sarkain felállítandó tudósszobrok elhelyezésének tervét – a szobrászati munkákat figyelemmel kísérő – Stüler levélben, egy vázlatos rajz segítségével világította meg Dessewffy Emil (és az építési bizottság) számára. A berlini építész elképzelése szerint a főhomlokzat sarkain Révai (nyugati oldal) és Raffaello (keleti oldal) szobrát kellett volna elhelyezni; Révai mellé a dunai homlokzaton Galilei, Raffaello mellé pedig az Akadémia utcai homlokzaton Descartes került volna. A nyugati és keleti *façade*-ok bérház felőli végein Leibniz (nyugati oldal) és Newton (keleti oldal) szobrának kellett volna állnia. Stüler a fő- és az oldalhomlokzatok találkozásainál tehát hasonló ruhát viselő férfiakat társított egymással.¹

Az építész sugallta elrendezés végül nem valósult meg. Egyedül Descartes került arra a helyre, ahová Stüler tervezte; a főhomlokzaton a helyeket Galilei és Révai szobra foglalta el; előbbi párja (a szintén itáliai) Raffaello lett. A bérház felőli oldalakon pedig helyet cserélt Leibniz és Newton alakja.

Az elhelyezés „programját” minden bizonynyal az építési bizottság határozta meg, és abba nem engedett beleszólást az épület tervezőjének. Dessewffy válaszelevele nem ismert, de abban feltehetően közölte Stülerrel, hogy a szobrok felállításának rendjét máshogy határozta meg az építési bizottság.

1 „Galilei wird im langen Talar abgebildet und passt daher wohl zum Geistlichen Révai.” Illetve: „Zu ihm [Raffaello] passt in der Tracht recht gut des Cartes.” MTA KIK KRKGy, RAL 664/1864, fol. 2r.

U. B.

A két felvétel egyszerre példázza a korabeli technikából fakadó problémákat és a fényképezés kísérletező kedvét. Minden bizonnyal azonos kameraállásból készültek, mégis, miközben a (közös) részletekben alig mutatkozik eltérés, változik a tágabb és a szűkebb kivágat; a fókusz; az élesség; más az elkészült albumképek színe, tónusa. Nehezen dönthető el, hogy utóbb körbevágták őket vagy levágtak belőlük. Formátumuk mégis jelzi, hogy a végeredményt az alkotó egyetlen panorámafelvételnek szánhatta, bár a két darab precízen nem illeszkedik. Be kell érünk a hasonlóságok és különbségek listázásával: ahogyan az egyik képen a Dunán átsuhanó kis hajók a másik képen eltűnnek; vagy ahogy a híd alatt, a Dunagőzhajózási Társaság kikötőjéből alig észrevehetően megindul az egyik gőzös. Bizonytalan marad az időbeliség kérdése, a felvételek készítésének sorrendje is.

A Gellért-hegyről készített képek erős rövidülésben mutatják a pesti oldalt. Hangsúlyos szerepet kap az épülő Akadémia palotájának felállványozott tömbje, amely előtt a téren félkörben sorakoznak a felvonulási épületek, köztük az építészek irodája és az épületszobrászati elemek színpje. A mai szem számára szokatlan látványt nyújtanak a klasszicista házior előtti, még kiépítésre váró Duna-part; a Margitszigettől különálló Festő-sziget; vagy távolabb Óbuda és Lipótváros jellegzetes iparnegyedei.

N. Z.